

Majtění (Majthényi) z Novák 1592 – 1899

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1550_7587	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Majtění (Majthényi) z Novák	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1592 – 1899	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	1,65 bm (11 škatúl a 4 registratúrne pomôcky)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Zemiansky rod Majtěníovcov-Motešických z Dolných Motešíc a Sivého Kameňa v Novákoch	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Rod Majtění pochádzal zo starého rodu Diviacky (Divéky), známym sa stal až po roku 1434, keď Gregor z Motešíc (de Majthe) ako veliteľ práporu vo vojsku Stibora zo Stiboríc za kráľa Žigmunda Luxemburského dostal za chrabrosť šľachtický titul a kráľovský hrad Sivý Kameň (známy aj pod pomenovaním Orlí Kameň, Keselleökeö) nad obcou Podhradie blízko Novák. Gregor z Motešíc sa podľa kráľových slov vyznamenal nielen pri verbovaní a preprave vojenských oddielov (pechoty i jazdy) do kráľovského vojska vypraveného proti Turkom, ale aj pri obrane hraníc a územia horných krajov Uhorského kráľovstva, ktoré boli ohrozované husitmi. Gregor Majtění vykonával funkciu	Dejiny správy pôvodcu

		<p>čachtického aj nitrianskeho kastelána a svetského správcu Nitrianskeho biskupstva. Dostal sa aj do držby šimoniovských majetkov. Išlo o majetkové podiely v Šimonovoch, Kocuranoch a Radobici. Imrich zo Šimonovian ich totiž prepustil Gregorovi Majténimu za finančnú úhradu a Gregorovi potomkovia mali tieto podiely vo svojich rukách až do začiatku 16. storočia, keď sa napokon so Šimoniovcami dohodli na majetkovom usporiadaní. V roku 1474 získal Gregor Majténim od kráľa Mateja Korvína za svoje verné služby donáciu na dedinu Zavar v Bratislavskej stolici, ďalej Žlkovce a Dubovany v Nitrianskej stolici a Hrboltovú (dnes časť mesta Ružomberok) a Vlchy v Liptovskej stolici. Majténiovci sa koncom 15. storočia dostali aj do držby Oslan susediacich s ich panstvom Sivý Kameň. Niekedy koncom 15. storočia od Juraja z Vrábeľ (dnes Mátraverebély v maďarskej časti Novohradu), ktorý bol vtedy vlastníkom panstva Hrušov, získali do držby dedinu Solčany v Nitrianskej stolici. Majténiovci patrili v druhej polovici 15. storočia spolu s Pongráčovcami z Liptovského Mikuláša k dvom popredným rodinám v oblasti severného či stredného Slovenska. V roku 1508 sa Jurajovi Majténimu dostal do rúk aj majetok Hoste (niekdajšia osada nemeckých hostí v Žlkovciach ležiaca medzi Žlkovcami a Trakovicami). Brat Gregora Majténiho, Mikuláš Majténim bol kňazom, zastával funkciu zoborského opáta (zmienka o tom je z roku 1447). K hradu Sivý Kameň patrilo domínium s obcami Nováky (neskôr sa Nováky stali sídlom domínia), Veľká Lehota, Malá Lehota, Podhradie a Sebedražie v Nitrianskej stolici, Bystričany, Čereňany, Horná Ves, Malé Uherce a Radobica v Tekovskej stolici, Dolné Motešice, Peťovka (časť obce Motešice) a Ostratice v Trenčianskej stolici a nakoniec Požehy (Posega, majer patriaci k obci Dubové v okrese Turčianske Teplice) v Turčianskej stolici. Okrem domínia v Novákoch vlastnili Majténiovci aj podiely z komposesorátu hradného panstva Branč, nehnuteľnosti v Skalici, Kokošovej (dnes časť obce Tesáre v okrese Nitra) a v obciach Penc, Albertirsa a Mikebuda v Novohradskej stolici v Maďarsku, Blažovce v Turčianskej stolici, Horné Otrokovce, Dolné Otrokovce, Mošovce, Obsolovce (dnes časť obce Horné Obdokovce). Viaceré majetky Majténiovci nadobudli jednotlivo. Okrem rodových, na ktoré ani nemali kráľovskú donáciu (Motešice), väčšia časť z nich bola</p>	
--	--	--	--

		<p>scudzená, teda získaná kúpou alebo zálohovaním. Najúspešnejší v tomto smere bol určite Gregor Majtění, no aktívni boli v tejto činnosti aj jeho synovia, najmä Rafael Majtění. Ešte v roku 1488 získal do vlastníctva majetok Lipník, dedinu ležiacu v severnom susedstve panstva Sivý Kameň. Vnuci Gregora Majtěního – synovia Jána Majtěního patrili k popredným predstaviteľom nobility Nitrianskej župy. Uriel Majtění sa stal turčianskym prepoštom, Martin kráľovským dvoranom a Bartolomej kráľovským stolníkom a komorníkom. Okrem Gregora Majtěního, ktorý zastával viaceré funkcie vo verejnej správe, aj niektorí ďalší členovia Majténiovského rodu boli činní ako funkcionári v regionálnej administratíve. Medzi nich patrili aj Gregorov syn Rafael Majtění, najprv vo funkcii kastelána Bojnického hradu, ktorý spravoval pre knieža Jána Korvína a pramene ho uvádzajú aj ako jeho familiára, neskôr sa jeho pôsobiskom stal Turiec, resp. Turčianska stolica, kde pôsobil ako podžupan a sklabinický kastelán v službách Zápoľských. Významnou postavou majténiovského rodu bol už spomenutý Uriel Majtění, syn Jána a vnuk Gregora Majtěního, ktorý sa v roku 1504 stal turčianskym prepoštom, pričom ostrihomský arcibiskup mu 20. júla 1505 udelil Turčianske prepoštstvo spolu s kaštieľom a ostatnými majetkami. V roku 1524 kráľ Ladislav II. Jagelovský daroval panstvo Sivý Kameň z titulu novej donácie Martinovi, Imrichovi a Bartolomejovi Majténiovcom („Maytheny“) a ich bratrancom („fratribus patruelibus“) Jánovi, synovi nebohého Rafaela, Gašparovi, synovi nebohého Štefana a Gregorovi a Krištofovi, synom nebohého Juraja z Motešíc. Urobil to jednak s ohľadom na služby spomenutých bratov Martina, Imricha a Bartolomeja, kráľovského komorníka, jednak kvôli tomu, že panstvo vlastnili už oddávna ich predkovia a na to, že boli vlastníkami hradu, mali aj dostatok písomných dokumentov, no v dôsledku nešťastného požiaru na hrade Sivý Kameň časť z nich zhorela. Preto im kráľ daroval (nanovo) toto panstvo, do rámca ktorého vtedy patrili Podhradie, Štefanova Lehota, Kňazova Lehota, Nováky, Sebedražie, Čereňany, Bystričany, Horná Ves, Malé Uherce, Radobica, nová donácia sa však týkala aj Žlkoviec, Baštína (dnes časť obce Bošany), Baštianky (dnes časť obce Diviaky nad Nitricou), Motešíc, Peťovky a Zavaru. Najvýznamnejšími akvizíciami rodu Majténiovcov boli</p>	
--	--	---	--

		majetkové podiely mestečka Zavar, panstva Háj v Turci a hradného panstva Sivý Kameň na hornej Nitre. Barónsky titul nadobudli príslušníci rodu Majtění postupne 18. decembra 1654 (Michal Majtění), 17. 1. 1678 (Gregor Majtění), 6. 11. 1834 (Ladislav Majtění a manželka Ľudovika rod. Nagyová de Pél s deťmi), 2. 11. 1837 (Anton Majtění a jeho deti), 22. 1. 1867 (Augustín Majtění a jeho deti) a napokon 5. 4. 1905 (Otmar Majtění).	
3.2.3.	Archival history	Z torza písomností, ktoré sa zachovalo z kedysi bohatého archívu rodu Majtěníovcov, nebolo možné zistiť vývoj správy uvedených rodinných majetkov ani dejiny archívneho fondu, jeho usporiadanie a uloženie v minulosti. Uvedené torzo archívneho materiálu bolo nájdené 3. septembra 1953 v miestnosti nad sakristiou patronátneho farského rímskokatolíckeho kostola v Novákoch, bolo uložené v štyroch truhliciach. Časť písomností bola zviazaná v balíkoch, označených ako <i>Personalia</i> , <i>Nullius momenti</i> a podobne, ale väčšia časť bola v neusporiadanom stave. Písomnosti boli prevezené do bývalej pobočky Pôdohospodárskeho archívu a tam boli usporiadané. V roku 1958 pribudol prírastok od profesora Mikuláša Mišíka. V roku 1962 pribudlo aj niekoľko spisov z Vlastivedného múzea v Bojniciach. Z tohto dôvodu bol archívny fond v roku 1962 nanovo usporiadaný a spracovaný a bol k nemu vyhotovený inventárny súpis. Vzhľadom na fyzický stav fondu (torzo) a jeho neusporiadosť pri preberaní a nemožnosti identifikovať pôvodnú manipuláciu bol pri jeho spracovaní vytvorený systém usporiadania podľa charakteru písomností (majetkovoprávne písomnosti, procesy, účty, korešpondencia a rozličné písomnosti). Prírastok k archívnemu fondu z roku 1985, odovzdaný Štátnemu oblastnému archívu v Nitre 21. 2. 1985 Petrom Chmelom z Nitry, tvoria dve listiny týkajúce sa majetkového sporu N. Majtěního a L. Egresdiho proti L. Ujfalušimu (Ujfalussy) a spol. z Diviackej novej Vsi zo začiatku 17. storočia. Uvedený prírastok nie je zaevidovaný v pomôcke k archívnemu fondu.	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Predchodca Štátneho archívu v Nitre prevzal písomnosti rodu Majtění pod prírastkovým číslom 61a/2 dňa 5. septembra 1953, 61b/2 dňa 4. júla 1958, 61c/2 dňa 2. apríla 1960 a 577 dňa 21. februára 1985.	Spôsoby získavania

			archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	<p>Písomnosti v archívnom fonde dokumentujú vlastnícke pomery Majténiovcov v rozličných lokalitách, ich majetkové procesy, rodinné pomery prostredníctvom korešpondencie členov rodu a čiastočne aj hospodárenie a majetkové pomery rodu. Archívny fond poskytuje údaje k miestnym hospodárskym a sociálnym dejinám, významný je z hľadiska záznamov k samotnému hradu Sivý Kameň.</p> <p><u>Majetkovoprávne spisy</u> z rokov 1624 – 1883 obsahujú písomnosti majetkového charakteru vzťahujúce sa na obce domínia v Novákoch, mestá Skalica a Senica, obce Rovensko, Koválovec, Častkovce, Horná Ves, Veľké Pole a Čereňany. Patria sem aj majetkovoprávne spisy rodiny Šelyei (Séllyey) v Kokošovej, ktorá bola po praslici spríbuznená s Majténiovcami. Takisto sú sem zaradené majetkovoprávne spisy týkajúce sa obcí Penc, Albertirsa a Mikebuda v Maďarsku. Zaujímavá je zmluva o dodávke dreva z majténiovských lesov pre železiarne a hámre vo Veľkom Poli, doklady o pôžičkách od Antona Ambra z marcibániovskej (Marcibányi) základiny či pozemková kniha Rovenska z roku 1860.</p> <p><u>Procesy</u> z rokov 1672 – 1883 zahŕňajú súdne spory Františka, Tadeáša, Márie a Terézie Majténiovcov proti Floriánovi Majténimu, spory Rozálie Šimoniovej (Simonyi) proti Augustovi Majténimu, majetkový spor Anny Márie Brunsvikovej (Brunszvik), rod. Majténiovej proti Johane Majténiovej, ale aj zlomky rozličných sporov, zoznamy listín, urbárske záležitosti či spor o majetky v Dolnej Krupej.</p> <p>Medzi <u>korešpondenciou</u> z rokov 1603 – 1890 sa nachádzajú listy adresované jednotlivým členom rodu Majtény, ale i rozličná cudzia korešpondencia.</p> <p><u>Účty</u> a účtovné doklady pochádzajú z rokov 1592 – 1899.</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

		<p>Do oddelenia <u>Rôzne (Varia)</u> z rokov 1617 – 1884 sú zaradené urbáre a urbárske súpisy týkajúce sa hradného panstva v Branči, Novák, Hornej Vsi a Podhradia, elenchy písomností rodu Majtění, registry písomností z rokov 1272 – 1727, spisy Ferdinanda Majtěního, hlavného slúžneho Oslianskeho okresu Tekovskej župy, rozličné genealogické tabuľky a fragmenty sloveník.</p> <p>Archívny fond pozostáva zo štyroch registratúrnych pomôcok a spisov uložených v 11 archívnych škatuliach (37 inventárnych jednotiek).</p>	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Pri usporadúvaní archívneho fondu boli vyradené niektoré bezvýznamné písomnosti bez dokumentárnej hodnoty.	Vyraďovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Neočakávajú sa.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Archívny fond je usporiadaný a prístupný inventárom v štruktúre:</p> <ul style="list-style-type: none"> A. Majetkovoprávne spisy B. Procesy C. Účty D. Korešpondencia E. Rôzne <p>Inventárnu jednotku archívneho fondu tvoria spisy jednej tematickej skupiny, jedného adresáta, spornej stránky, účtovných písomností a jednej skupiny spisov v rámci rozličných písomností.</p>	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	Archívne dokumenty v archívnom fonde je možné využívať na štúdium v súlade so zákonom č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach.	Podmienky prístupu

3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcí
3.4.3.	Language /scripts of material	latinský, maďarský, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	Písomnosti archívneho fondu sú v zchovalom stave.	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Štátny archív v Bratislave, Dr. Otomar Gergelyi: Archív rodiny Majthényi z Novák 1592 – 1899. Inventárny súpis, Bratislava, 1962, evid. č. 389, 9 s.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre, Novozámocká 273, 951 12 Ivanka pri Nitre	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Informácie nie sú známe.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Písomností vzťahujúce sa k rodu Majtényi sa nachádzajú aj v Maďarskom národnom archíve (Magyar Nemzeti Levéltár), na Slovensku v Štátnom archíve v Bratislave: archívny fond č. 17 221: Majtényi-Zlinský (Majtényi-Zlinszky) z Bystričian 1713 – 1945 a v Štátnom archíve v Žiline: archívny fond č. 19 817: Rod Majtényi-Motešický (Majthényi-Motesiczky) z Horných Motešíc 1614 – 1835.	Súvisiace jednotky opisu

3.5.4.	Publikation note	Nagy Iván: Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal, VII. kötet, dostupné na internete: https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/hetedik-kotet-5828/majthenyi-csalad-kesselokeoi-baro-es-nemes-6059/ Marek, M. Fontes rerum Slovacarum. Zv. 3. Archivum Familiae Majtényi. Stredoveké dejiny rodu Majtényiovcov a listiny z jej archívu. Trnavská univerzita, 2013.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note	---	Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Mgr. Edina Turanová	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition.	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	10. 02. 2023	Dátum vyhotovenia opisu